

اشاره

هم چنان که بهمن ماه، ماه پیروزی انقلاب اسلامی، ماه دلاورمردی های زنان و مردان ایرانی، ماه آغاز حاکمیت مدیریت مبتنی با آموزه های اسلامی در سرزمین ما ایران و ماه خمینی کبیر (ره) است، خرداد ماه نیز، یادآور آغاز نهضت اسلامی در ۱۵ این ماه در سال ۱۳۴۲ است. انقلاب اسلامی ایران و مدیریت اسلامی آن، بی نام خمینی در هیچ جای جهان شناخته شده نیست. امام خمینی (ره)، در سال های نضج و شکل گیری نهضت اسلامی، از ۱۵ خرداد سال ۴۲ تا هنگامه ی پیروزی انقلاب اسلامی و نیز در قریب ۱۱ سالی که اداره و رهبری جامعه ی اسلامی را در دست داشتند، شمه هایی از مدیریت خودشان را بروز دادند که درس آموز است. به مناسبت در پیش رو بودن ۱۴ خرداد سالروز درگذشت امام خمینی (ره) و نیز ۱۵ خرداد، سالگرد قیام خونین مردم ایران در سال ۱۳۴۲، در قالب مقاله ای کوتاه، مروری شده است بر سیره ی مدیریتی امام خمینی (ره) که با تشکر از مؤلف مقاله، آن را در پی می آوریم.

سرآغاز

اندیشه و عمل بود و با مدیریتی قوی، انقلاب اسلامی را در جهت بالندگی به پیش برد. تبیین اندیشه های مدیریتی و آثار تربیتی این فیلسوف و مربی الهی و عبد صالح خدا برای همه ی مدیران ما ضروری است. لذا هدف کلی این نوشتار آشنایی با نظرات و خط مشی های مدیریتی امام (ره) و ارائه ی راه حل های اصولی برای غنی سازی برنامه های مدیریتی در مدارس است.

مدیریت حضرت امام (ره)

برخلاف مدیریت تیلورسیم، که در آن انسان وسیله و هدف تولید است، حضرت امام (ره) توانست مدیریت اسلامی را که در جهان بینی آن هدف، انسان و کمالات اوست

بدون تردید هر جامعه ای که نردبان ترقی را پیموده، از مدیریتی شایسته برخوردار بوده است. در کشور ایران، پیروزی انقلاب اسلامی و دست آوردهای مهم آن مرهون مدیریت توانای حضرت امام خمینی (ره) در روند انقلاب اسلامی است. شخصیت امام (ره) از هر منظری که نگاه شود، صاحب مرتبت و مقامی والا است. اما وجود ایشان به عنوان احیاگر بزرگ دین در قرن بیستم، مصلح اجتماعی در جهان اسلام و مدیری قوی و شایسته، چهره ی درخشان و برجسته ای در عالم اسلام و پایگاهی ویژه در جهان یافته است. امام (ره) با بینش وسیع و مدیریت سازنده ی خود، منادی اسلام زنده و پویا در

و امور دیگر وسیله اند، عملاً پیاده کند. امام (ره) برای تأمین نیازهای معنوی و مادی انسان و در یک کلام، کمال و تعالی او، همه ی امکانات را به کار گرفت؛ همانند مدیری ماهر که به شرایط آشناست و می تواند پایه ی کار را بر به کار گرفتن امکانات قرار دهد. حضرت امام (ره)، با آگاهی از امکانات و نیروهای لازم، با مهارتی بسیار شگفت انگیز آن ها را در جهت هدف به کار گرفت و موفق هم شد. وی با مدیریت خود توانست در عمل نشان دهد که مدیریت اسلامی می تواند، عملاً روابط انسانی را به بهترین وجه برقرار سازد. می توان گفت که رمز موفقیت ایشان در همین نکته نهفته است. امام (ره) با تکیه بر آموزه های مکتبی، در ایجاد هماهنگی بین

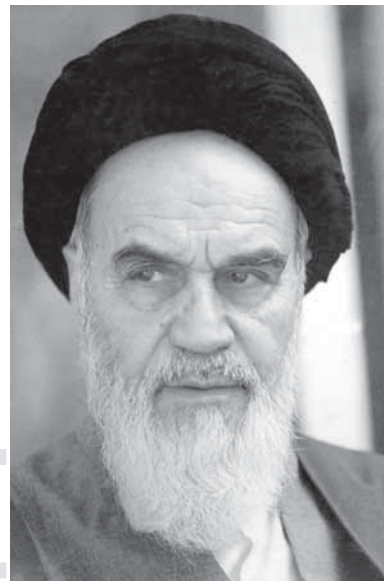
نگاهی به سیره ی امام خمینی (ره) و لزوم بهره گیری از روش های مدیریتی ایشان

مدیریت اسلامی

الگوی برای موفقیت مدیران

حسین رضایی

کارشناس ارشد مدیریت آموزشی، آمل

روابط انسانی و فراهم آوردن زمینه‌های رشد و خلاقیت استعدادها و نیز به کار گرفتن درست و مشروع نیروهای انسانی و مادی در جهت پیشرفت جامعه، بسیار قوی عمل کرد. اینک به ویژگی‌های مدیریتی ایشان می‌پردازیم.

ایمان به راه و اهداف

یکی از ویژگی‌های مهم مدیر موفق، ایمان به درستی راه و حقانیت هدف است. اگر مدیری باور داشته باشد که راه و مقصدش حق است، عاشقانه فعالیت می‌کند. در چنین شرایطی، استعدادها شکوفا می‌شوند و نتایج کار درخشان خواهد بود و هیچ مانعی نمی‌تواند مدیر را از کار خود باز دارد. امام (ره) از مدیرانی بود که به راه و هدف خود که جز اسلام و اجرای قوانین آن نبود، ایمان داشت و رسیدن به آن را وظیفه و پیاده کردن برنامه‌ی خود را واجب و لازم می‌دانست. ایشان فرموده بود: «تمام مقصد ما، مکتب ماست» و این هدفی مقدس بود که وی را برای تحمل مسائل و مشکلات آماده کرده بود.

ارتباط با مردم

به نظر تیلور، پدر مدیریت علمی، یکی از اصول مدیریت، همکاری صمیمانه مدیر با کارکنان و ایجاد زمینه‌ی مشارکت آنان در اداره‌ی امور است. برای اطمینان از انطباق کار آن‌ها با اصول و موازین علمی، بدیهی است که همکاری صمیمانه با کارکنان و شرکت دادن آن‌ها در امور سازمان در تشویق آن‌ها نقش بسزایی دارد و موجب شکوفایی استعدادها، پیش‌بردن کارها و ایجاد خلاقیت‌ها خواهد شد. همه‌ی این موارد تنها در صورتی میسر است که مدیر به کارکنان خود عشق و ایمان داشته باشد و به آن‌ها در انجام کارها اطمینان کند. ارتباط و علاقه‌ی امام (ره) با مردم به قدری استثنایی بود که می‌توان گفت علاقه‌ای عادی نبود، بلکه عشق بود. به تعبیر استاد مطهری، امام (ره) به مردم خود ایمان داشت و این ایمان به صورت رابطه‌ی صمیمانه و تنگاتنگ بین او و امت تجلی کرده بود. امام (ره) خطاب به مردم فرمود: «می‌دانید که من نسبت به شما عشق می‌ورزم. شما بر

من منت دارید.» وی آن قدر برای مردم و رأی و فکر آن‌ها ارزش قائل بود که می‌فرمود، این‌ها ولی نعمت ما هستند. تکیه‌گاه امام (ره) بعد از خدا مردم بودند. می‌فرمود: «عنایت خدا بود و شما مردم. من کاری نکردم.»

اخلاص

اخلاص، از خود و خودی گذشتن و به خداوند متعال پیوستن است. در هر لحظه و حال، رنگی جز رنگ خدای متعال وجود ندارد. فکر انسان و فعالیت بدنی او همه برای خدای متعال است. طبیعی است که اگر مدیری چنین باشد، در حوزه‌ی مدیریت وی نه تنها خلائی انجام نمی‌گیرد، بلکه بدون داشتن کوچک‌ترین پاداش دنیوی، بی‌وقفه و با جان و دل به انجام وظیفه‌ی الهی خود می‌پردازد و هرگز به شکست و ناکامی فکر نمی‌کند؛ زیرا در این راه، هر قدم را موفقیت و پیروزی می‌داند. امام (ره) به عنوان یک مدیر به این نکته توجه داشت که اگر کاری برای خدا انجام دهد، همواره خدا یاور او خواهد بود و موفقیت در انتظار اوست. یکی از رموز موفقیت امام، اخلاص وی بود. او هدفی جز خدا نداشت.

شرح صدر

شرح صدر را می‌توان گسترده شدن نیروی مآل‌اندیشی روح و روان و جامع‌الاطراف بودن انسان معنا کرد که در پرتو آن، ظرفیت‌های برخورد با حوادث در انسان متجلی می‌شود و انسان را از خودسری و شتاب‌زدگی در تصمیم‌گیری و اضطراب در حوادث و برخوردهای خشم‌آلود و بی‌مورد باز می‌دارد. این نعمت به هر کس عطا شده باشد، می‌تواند بسیاری از توانایی‌هایی را که در اداره‌ی امور لازم است، به دست آورد و از بروز مشکلات جلوگیری کند. امام (ره) نمونه‌ی اعلای شخصیتی با شرح صدر بود. تاریخ‌زندگی امام (ره) و روابط ایشان با دیگران همه‌گواه این معناست. یکی از زیباترین و ظریف‌ترین فرازهای زندگی امام (ره) همان شرح صدر وی بود. از جلوه‌های بارز این شرح صدر در حضرت امام (ره)،

برخورد گرم، صمیمانه و عاشقانه‌ی وی با امت بود. بدون تردید این بخش از مدیریت امام (ره) و شرح صدر وی در برخورد با مسائل و مردم از عوامل بزرگ موفقیت ایشان به شمار می‌رود.

استقامت و بردباری

هر مدیری در دوره‌ی مدیریت خود، طبعاً با ناملایمات گوناگونی روبه‌رو می‌شود که اگر با آن‌ها برخورد صحیح نکند، چه بسا تمام تشکیلات را به هم بریزد. اساساً توانایی یک مدیر در برخورد با مشکلات معلوم می‌شود. در بسیاری از اوقات، تنها راه‌حل معضلات بردباری و استقامت است؛ زیرا سبلی که به جریان افتاده است، نمی‌شود بدون نقشه جلو آن ایستاد و آن را مهار کرد. قرآن کریم می‌فرماید: «و ان تصبروا و تقوا فان ذالک من عزم الامور» (آل‌عمران / ۱۸۶): اگر صبر پیشه کنید و پرهیزکار شوید که ثبات و تقوا سبب نیرومندی و قوت اراده در کارهاست. حضرت امام (ره) بارها در برابر مشکلات که حیات انقلاب اسلامی را به خطر می‌انداخت و بسیاری از یاران او را نگران می‌کرد، به تنهایی و با استقامت بی‌نظیر خود ایستادگی کرد و بدون کوچک‌ترین انحراف از مقصد انقلاب اسلامی، امت را با سرافرازی از این مشکلات رهانید.

اطمینان خاطر

همان‌طور که برای هر مدیر صبر و استقامت در برابر ناملایمات لازم است، اطمینان خاطر داشتن و آرامش روحی، در شرایط سخت نیز در موفقیت هر مجموعه بسیار مؤثر است. مدیر با تدبیر در شرایط دشوار، با آرامش روحی خود موجب رفع نگرانی در اعضای مجموعه‌ی خود می‌شود. یکی از بارزترین صفات روحی امام (ره) به عنوان مدیر، اطمینان خاطر ایشان بود. ایشان در فراز و نشیب‌ها حتی یک لحظه هم دچار اضطراب نشد و در هیچ حادثه‌ی تلخی، هر قدر هم که سخت بود، خود را نباخت. همیشه چهره‌ی مصمم و جدی ایشان موجب سکون و اطمینان خاطر دیگران می‌شد.